

Міста й села України

Класифікація міст за кількістю населення та функціями

Мета: сформувати у учнів визначення "місто", "село", познайомити із класифікацією населених пунктів, розглянути спосіб життя, ознайомитись з поняттями «система розселення», навчатись показувати на карті світові міста, найбільші міста в Україні, знаходити у різних джерелах інформацію, що характеризує особливості розселення населення в світі й окремих країнах, Україні та окремих її областях; розрізняти міські і сільські населені пункти, типи міст за людністю і функціями, оцінювати важливість знань про особливості розселення населення; продовжити формувати вміння читати та працювати з картами атласу; виховувати повагу до праці.

Обладнання: підручник, карти атласу, адміністративна карта України.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Основні поняття: місто, село, селище міського типу, міське і сільське населення.

ХІД УРОКУ:

I. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань

III. Мотивація навчальної діяльності

IV. Вивчення нового матеріалу

V. Узагальнення

Домашнє завдання

ПОВТОРЕННЯ ПОПЕРЕДНЬОЇ ТЕМИ:

- Що таке густота населення?**
- Які чинники розселення населення?**
- Що таке система розселення?**
- Які регіони світу є найбільшими за густотою населення?**
- Які зміни відбуваються в розселенні України?**

Перегляньте відео: «Найбільші міста світу»
<https://newsworld.com.ua/najbilshe-misto-u-sviti/>

Яке найменше місто в світі ??

А яке місто найдовше??

<https://ings.com.ua/svit-navkolo-nas/5-mist-svitu-z-najbilshoyu-protyazhnistyu.html>

ТИПИ ПОСЕЛЕНЬ В УКРАЇНІ

МІСЬКІ (1345) – 68,7 % населення

МІСТА (460)

- міста-мільйонники (2): Київ, Харків
- надвеликі міста (6): Одеса, Дніпропетровськ, Донецьк, Запоріжжя, Львів, Кривий Ріг
- великі міста (37)
- середні та малі міста (415)

СМТ (885)

СІЛЬСЬКІ (28 388) – 31,3 % населення

Типи сільського розселення

- вододільний, хуторський – Полісся
- долинно-яружний – Лісостеп, Степ
- гірсько-долинний – Карпати

ТИПИ ПОСЕЛЕНЬ

МІСЬКІ

**> 85 % населення зайняті у сфері послуг
і промисловості**

СІЛЬСЬКІ

Форми розселення:

- групова
- розсіяна (фермерська)
- кочова

За кількістю людей (людністю):

- малі міста: до 20 тис. осіб
- середні міста: 20–100 тис. осіб
- великі міста: 100–500 тис. осіб
- надвеликі міста:
500 тис. – 1 млн осіб
- місто-мільйонник: > 1 млн осіб
- місто-мультимільйонник:
> 5 млн осіб

За функціями: багатофункціональні вузькоспеціалізовані:

- промислові
- транспортні
- політико-адміністративні
- наукові й освітні
- курортно-оздоровчі
- військові
- релігійні

Типи поселень в Україні

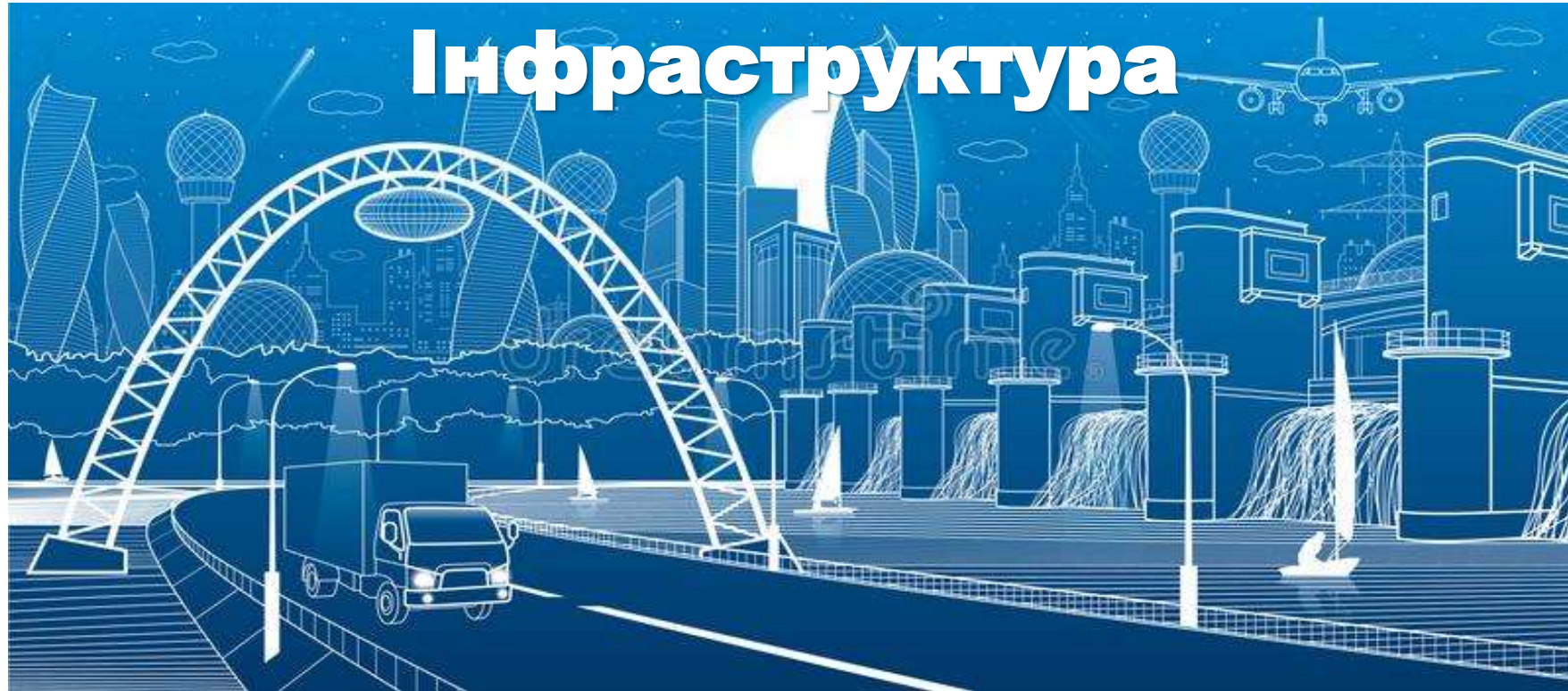
Міські	Міста	Поселення, що мають понад 10 тис. жителів, зайнятих у промисловості та сфері послуг, а також менші за людністю поселення, що історично склалися як міста (наприклад Угнів, Белз, Берестечко, Устилуг тощо)
	Селища міського типу	Населені пункти з кількістю населення понад 2 тис. осіб, у яких не менше $\frac{2}{3}$ — робітники, службовці та члени їх родин (тобто населення, не зайняте в сільсько-господарському виробництві)
Сільські		Населені пункти, у яких люди ведуть сільський спосіб життя і займаються переважно сільським господарством

Місто

- тип поселення, понад 85 % жителів якого зайняті у сфері послуг і промисловості

- дорожні мережі, вулиці з тротуарами, алеї, пішохідні зони, громадський транспорт
- централізоване водо-, газо-, електропостачання, каналізація, телекомунікації, підприємства з утилізації відходів

Частка міських жителів

- **Найбільша частка міських жителів:**

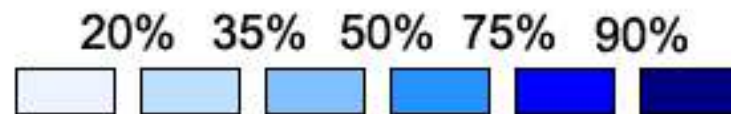
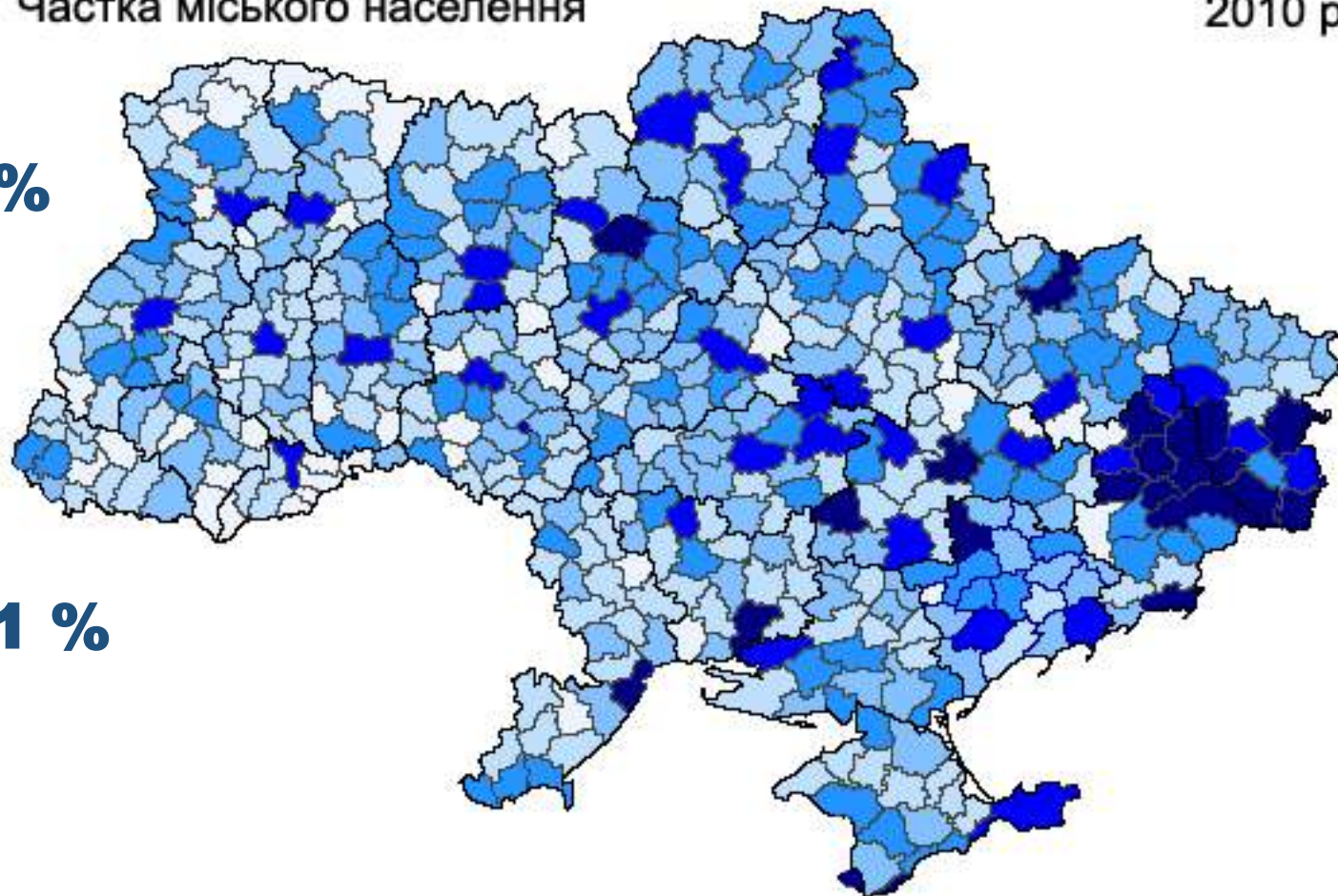
- **Донецька — 90,6 %**
- **Луганська — 86,8 %**
- **Дніпропетровська — 83,5 %**

- **Найменша – у західних областях:**

- **Закарпатській — 36,8 %**
- **Чернівецькій — 42,3 %**
- **Івано-Франківській — 43,1 %**
- **Тернопільській — 44 %**
- **Рівненській — 47,4 %**
- **Вінницькій — 50 %**

Частка міського населення

2010 р.

**Нині у світі налічується
понад 2,5 млн міст**

Малі міста

- До 20 тис осіб

Середні міста

- 20 – 100 тис. осіб

Великі міста

- 100 – 500 тис. осіб

Надвеликі міста

- 500тис. – 1 млн осіб

Міста-мільйонники

- Понад 1 млн осіб

Міста-мультимільйонери

Понад 5 млн осіб

Типи міст в Україні

За кількістю населення

Малі (до 50 тис. осіб, 350 міст)	Берегове, Трускавець, Балаклія, Куп'янськ, Олешки (Цюрупинськ), Скадовськ, Хотин
Середні (50—100 тис. осіб, 63 міста)	Умань, Мукачеве, Костянтинівка, Коломия, Рубіжне, Чорноморськ (Іллічівськ)
Великі (100—500 тис. осіб, 37 міст)	Більшість обласних центрів: Ужгород, Луцьк, Херсон, Кропивницький (Кіровоград), Терно- піль, Миколаїв, Вінниця тощо
Дуже великі (500— 1000 тис. осіб, 5 міст)	Дніпро (999 тис.), Запоріжжя (773 тис.), Львів (730 тис.), Кривий Ріг (660 тис.)
Міста-мільйонери (понад 1 млн осіб, 3 міста)	Київ (2,8 млн), Харків (1,4 млн), Одеса (1,0 млн)

Міста за функціями

```
graph TD; A[Міста за функціями] --> B[поліфункціональні]; A --> C[монофункціональні]; B --> D[▶ міста-мільйонери]; B --> E[▶ дуже великі міста]; B --> F[▶ великі міста]; B --> G[▶ більшість середніх міст]; C --> H[▶ як правило, існують на базі однієї домінуючої сфери діяльності];
```

поліфункціональні

- ▶ міста-мільйонери
- ▶ дуже великі міста
- ▶ великі міста
- ▶ більшість середніх міст

монофункціональні

- ▶ як правило, існують на базі однієї домінуючої сфери діяльності

За функціями

Багатофункціональні	Обласні центри, деякі інші великі міста
Багатопрофільні промислові	Кривий Ріг, Кам'янське (Дніпродзержинськ), Маріуполь
Однопрофільні промислові	Горішні Плавні (Комсомольськ), Шостка, Балаклія
Транспортні	Конотоп, Лозова, Жмеринка, Чоп
Торговельно-розподільні	Хорол, Яготин
Адміністративно-політичні	Більшість райцентрів
Курортні	Трускавець, Моршин, Хмільник, Яремче

Каматорськ – багатопрофільний промисловий центр

Кривий Ріг – промислове місто

- **Кривий Ріг —центр Криворізького залізорудного басейну — найважливішої сировинної бази металургії України**

Козятин – транспортне місто

- **Козятин I — вузлова станція Південно-Західної залізниці та національний автошлях, що з'єднує Кременець та Білу Церкву**

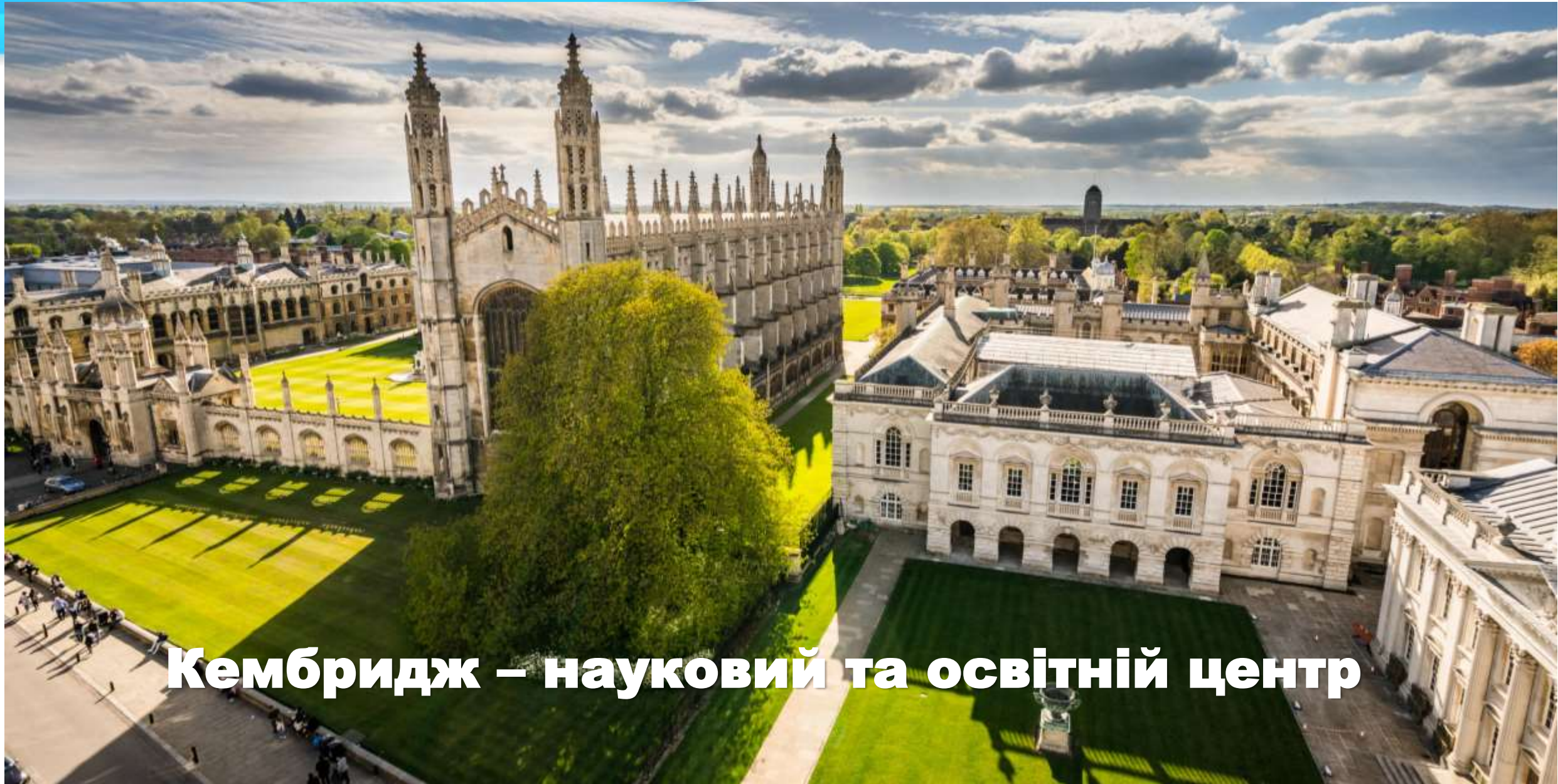

Роттердам – місто-порт

- Роттердам — найбільший порт у Європі і один з найбільших портів світу

Кембридж – науковий та освітній центр

- **Кембриджський університет — один з найстаріших та найвідоміших університетів у світі**

Ніцца – курорт у Франції

- Ніцца вважається курортним регіоном, частиною так званої французької Рів'єри чи Лазурного берега

Гібралтар - військова база

- **Економіка Гібралтару пов'язана з обслуговуванням великого відкритого порту, британської військово-морської й військово-повітряної бази та іноземних туристів**

Мекка – центр паломництва

- Місто є святинею для мусульман, оскільки в ньому народився пророк Магомет. Щороку місто стає місцем паломництва близько 1 000 000 мусульман

СЕЛА

Австралія

США

Японія

Україна

Іран

Форми сільських поселень

Групова

Розсіяна
(дисперсна, фермерська)

Кочова

• **Групові поселення (села, хутори)** характерні, зокрема, для низки країн Європи, Африки, а також для Росії, Японії, Китаю

Австрія

- **Розсіяна (фермерська) форма поселень** притаманна переважно країнам із високим рівнем розвитку сільського господарства, зокрема США, Канаді, Австралії, Великій Британії

• **Кочова** форма сільських поселень сформувалася внаслідок давніх форм господарювання народів: пасовищне тваринництво, полювання, збирання дарів природи

**Кочовий чум
в Якутії**

Кочові юрти в Киргизії

В Україні понад 28 000 сіл

Села в Україні за кількістю населення

малі → до 200 осіб

середні → 200 - 500 осіб

великі → 500 - 3000 осіб

значні → 3000 - 5000 осіб

село на Поліссі

**У лісостеповій зоні села поширені
в долинах річок і ярах**

• На **Донбасі** та в **степу** села
часто мають форму правильної шахівниці

Село в Карпатах

Робимо висновки

- **Серед сільських населених пунктів в Україні поширені села й хутори**
- **Середня кількість жителів українського села становить приблизно 500 осіб**
- **Серед міських населених пунктів в Україні розрізняють міста та селища міського типу**
- **Залежно від кількості населення міста поділяються на малі, середні, великі, дуже великі та міста-мільйонери**
- **За функціями міста поділяють на поліфункціональні та монофункціональні**

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

**Читати п 52, 53, 54, опрацювати конспект,
вчити поняття**

- Скласти схему (таблицю) :**
«Держави за рівнем урбанізації»
- Виписати в зошит мегалополіси світу**